

FATÜZELÉSŰ FŰTŐALKALMATOSSÁGOK

Vissza a jövőbe: kandallók és cserépkályhák

Kályhát vagy kandallót azért is lehet építeni, mert ékévé válnak a háznak. Ez azonban csak az egyik szempont, a fatüzelésű fűtőalkalmatosságok ugyanis rendkívül gazdaságosak is: ideális esetben egy 70 négyzetméteres lakás egy cserépkályhával 50–55 ezer forintból kifűthető egész télire, ami komoly spórolást jelent.

Néhány évtizede még bevett szokás volt fával tüzelni, manapság viszont az ilyesmi már kis túlzással alternatív fűtési módnak számít. Ugyanakkor – a gazdasági világválságtól függetlenül is, de annak kapcsán különösen – népszerű téma napjainkban az energiatakarékosság kérdése, és – a recesszió dacára – a lakberendezés ügye is. Így nem-hogy nem merülnek feledésbe, hanem éppen viszszerülnek az emberek látóterébe a kandallók, a cserépkályhák és a búbos kemencék. Ezek a hagyományos eszközök ugyanis nemcsak díszei lehetnek a háznak vagy a lakásnak, hanem olyan határfokkal képesek dolgozni, hogy – árukat is hamar megtérítve – akár százszázalékos nagyságrendű spóroláshoz segíthetik tulajdonosukat egy-egy fűtési szezonban.

JOB, MINT VALAHA

A múlt újrafelfedezése persze nem egyszerűen a régi eszközökhöz való visszanyúlást jelenti, hiszen a kályhás szakma soha nem tűnt el, és ma is folyamatos fejlődésben van: új technikák és tüzelőanyagok jelennek meg, ráadásul a klasszikus és a modern fűtőberendezések kombinálása sem elképzelhetetlen. A mesterség múltját és jelenét egyaránt behatóan ismeri Balogh József, akinek édesapja, nagypapja és dédapja is kályhákat és kandallókat épített, sőt anyai ágon is szakmabeli felmenői vannak, és egy 1928 óta folyamatosan működő céget vezet, immár négy évtizednyi munkatapasztalattal a háta mögött. A kandallós dinasztia negyedik generációját képviselő mester szerint nemcsak az ő fiatalkorához képest változott nagyot a szakma, amikor még puttonyban cipelték édesapjával a lift nélküli házak emeleleteire az alapanyagokat, hanem akár a tíz-húsz évvel ezelőtti állapotokhoz mérten is.

– Mivel a szénbányákat – sok esetben egyébként még kétszáz évre elegendő készlettel a belsejükben – bezárták, manapság a gáz és a villany mellett a fa maradt az egyetlen tüzelési alternatíva. A mostani gázárak ismeretében pedig meg is fontolóra a használata – mondja a szakember. – Egy jó elrendezésű, 60–70 m²-es lakás egyetlen cserépkályhával 50–55 ezer forintból kifűthető egész télire. Igaz, hogy kényelmetlenebb és piszkosabb ez a módszer, de másmilyen meleget is ad. A kitűnő hatásfok pedig éppen az említett fejlődésnek köszönhető, az

eredetileg egyetlen héjszerkezetből és tűztérből álló fűtőeszközök belsejében ugyanis ma már a körülbelül száz éve létező, remek hőszigetelő samott felhasználásával járatokat alakítanak ki, amelyeknek köszönhetően a kéményen kilépő füst 300–350 helyett csak 120–150 fokra, így pedig jóval tovább marad meleg a lakás is.

KEMENCÉK, KÁLYHÁK, KANDALLÓK – PRO ÉS KONTRA

Noha a bevezetőben még lakberendezési trendeket is emlegettünk, Balogh József tapasztalatai szerint az elmúlt három évben megfogyatkoztak azok a megrendelők, akik dísznek építtetnek kályhát vagy kandallót – mára már az elsődleges érv a spórolás lett mindenkinél. Ebből a szempontból a három fennálló lehetőség közül egyértelműen a cserépkályha és a búbos kemence a legjobb választás, amelyek fő fűtőeszközként is kiválóan funkcionálnak. A kemencének ezenfelül még az az előnye is megvan, hogy sütni lehet benne, azonban – a régi parasztházak tulajdonosait leszámítva – ritkán kéri, mert nagy a helyigénye, a tömege pedig egy-másfél tonna, és nagy kéményre van szükség hozzá.

Balogh József szerint a jövő tüzelőanyaga az ún. pellet. Ez a jó minőségű fából készült granulátum ma még meglehetősen drága, de rendkívül előnyös, mivel a gázhoz hasonlóan folyamatosan fűt. Új építésű házaknál a mester szerint már ma is érdemes megfontolni a gáz bekötése helyett egy pelletkazán építtetését.

Így a legtöbb lakásban a célszerű választás a cserépkályha, amely még mindig remekül fűt, de jóval könnyebb (700–800 kilós), és az elhelyezése, kialakítása is kevésbé problémás. – A mai fatüzelésű kályháknak kétszer akkora a tűzterük, mint a régi vegyes tüzelésűeknek, amikben fát, szenet és mindenféle hulladékot égettek – mondja Balogh József. – Így 15 kg fa fér beléjük, ami napi egyszeri begyűjtással 24 órán át adja a meleget. Ha ezt a mennyiséget felszorozzuk 150-nel, ami a fűtési szezonra eső napok száma, látható, hogy nem túlzás a fentebb említett, 50–55 ezer forintos éves összköltség. – Azt ugyanakkor nehéz megmondani, hogy az ár ilyen módon mennyi idő alatt térül meg, hiszen ez függ a fűtendő terület méretétől és elosztásától, valamint attól is, hogy milyen kályhát kér a megrendelő. A legolcsóbb csempével ellátott darabok körülbelül 500 ezer forintba kerülnek, a burkolóanyag azonban a csillagos égig emelheti az árat, vagyis az igényeket érdemes jó előre tisztázni.

A csempéárak ma már olyan magasak, hogy kandallót még carrarai márványból is olcsóbban lehet építtetni. Ezt azonban fő fűtőeszköznek még úgy is nehéz használni, hogy a teljesítménye akár meg is háromszorozható, ugyanis naponta négyszer-öttször 8–10 kg fával kell megrakni. Ennél fogva Balogh József a kandallót inkább nyaralókba, vagy kiegészítő fűtőeszköznek javasolja, amellyel tavasszal és ősszel is egy-egy havi számla spórolható meg. A kiegészítő alkalmazásnak egyébként egészen kifinomult módozatai is ismertek. Ilyen például a vízteres kandalló, amelyben egy 80–100

MMM

Balogh József egyik nyeregkemencéjét a közelmúltban Magyar Kézműves Remek díjjal jutalmazták. A mester és családja munkái megtalálhatók többek közt a Néprajzi Múzeumban, a Nemzeti Múzeumban és a Budai várban működő Budapesti Történeti Múzeumban is.

A szakember tapasztalatai szerint manapság mind a kandallóknál, mind a kályháknál a legegyszerűbb, minimalista stílusú modellek a legkelendőbbek.

literes tartály kap helyet, és összeköti a központi fűtéssel, így az lekapcsol, ha begyűjt az ember – de ez már a milliós árkategóriába tartozik. Ugyanakkor a modern megoldásokról minden esetben érdemes érdeklődni, mert könnyen elképzelhető, hogy hosszú távon ezekkel is spórolni lehet: egy légbefúvós, ventilátorral ellátott cserépkályha például akár egy 100 m²-es házat is melegen tud tartani.

NÉMI PISZOK ÉS FELFORDULÁS

A megrendelő elképzeléseinek egyébként jóformán csak az szab gátat, hogy hol van az otthonában a kémény, Balogh József ugyanis mindenben igyekszik igazodni a kívánságokhoz. A szakember tapasztalatai szerint a vásárlók általában nehezen tudják elképzelni, hogy a kész kályha vagy kandalló hogy mutat majd, és mekkora területet foglal el az otthonukból, ezért kérésre a falakon berajzolja, vagy dobozokból kirakja a majdani építményt, hogy könnyebb legyen véleményét alkotni. Ha a tervek megszülettek, a munka időtartama attól függ, hogy miről szól a megrendelés: egy kőkandalló előkészíthető annyira, hogy a helyszínen jóformán csak össze kelljen rakni, a kályhák viszont ott épülnek, így körülbelül négy napig dolgoznak velük, és ez némi piszokkal és felfordulással is jár (kár viszont sem a falakban, sem a padlóban nem esik). Balogh József kiemeli: sok helyen, főleg az új építésű házakban problémát jelent, hogy nem jó minőségű a kémény, vagy nincs tartalék füstelvezető, számolni kell tehát azzal is, hogy ezeknek a kialakítása vagy javítása meghosszabbítja a folyamatot.

MMM

„TÉNYLEG ÖRÖKKÉ TART”

A kandallók és kályhák használatánál az első és legfontosabb szempont az, hogy csakis helyesen tárolt, száraz fával tüzeljünk, máskülönben ugyanis a lángok a vizet párologtatják, ez pedig energiaparazarlás – ráadásul a gőz lekormosíthatja vagy szét is nyomhatja a fűtőalkalmatosságot. Emellett nem szabad elmulasztani a kémények évenkénti ellenőrzését, mert a falukon felhalmozódott korom

be tud gyulladni, a cserépkályhákat pedig négy-öt évente ki kell tisztítani.

Aki ezt betartja, és a kályha-építő mestertől tanult módon gyűjt be, valamint minden kérdéses esetben szakemberhez fordul, az Balogh József szerint 20–25 évig gondtalanul élvezheti kandallója és cserépkályhája melegét. Ennyi idő után

Másfél évszázada a fazekasság és a kályhás mesterség még egy szakma volt, mára azonban kettéváltak. Szükség esetén Balogh József munkáját fazekasmester is segíti.

már komolyabb felújításra is szükség van, mert a belső anyagok szétégnék, ez azonban még egy cserépkályhánál sem jelenthet komoly problémát, amennyiben jól van megépítve, ugyanis a legdrágább rész, a csempe hibátlanul megmarad, és a javítás után visszahelyezhető. Ha pedig egyszer esetleg költözésre kerül sor, de a kandallóért vagy a kályháért fáj a tulajdonos szíve, még a szétbontás és az új otthonban történő összerakás is megoldható – így lényegében egész életre, sőt akár generációkra szóló befektetés is lehet egy ilyen fűtőalkalmatosság.

Bus András

Elérhetőség: Gallus kandallók
Balogh József cserépkályha-
és kandallóépítő mester

Bemutatóterem: 1221 Budapest, Tanító u. 29.
Tel.: +36/20-944-7704, +36/20-318-3552
www.tuzeles.hu, www.galluskandallok.hu
galluskandallok@gmail.com

**Kádak,
Csempék,
Padlólapok,
Csaptelepek,
Fürdőszobai bútorok,
Fa hatású padlólapok
óriási választékban kaphatók.**

Mendex Kft.
1153 Budapest, Bácska u. 21.
Tel: 06-1/306-10-21
Nyitva tartás:
H-P: 8-17
Sz: 9-12

www.mendex.hu